[א]לקנות אותה ואת חברתה אותה קנה חברתה לא קנה לקנות את חברתה אף אותה לא קנה בעי רבי זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה מהו מי אמרינן (א) מצר דארעא חד הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [ב]תיקו בעי רבי אלעזר החזיק במצר לקנות שתיהן מהו מי אמרינן האי מצר אפסרא דארעא הוא וקני או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי [ג]תיקו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ד]שני בתים זה לפנים מזה החזיק בחיצון לקנותו קנאו לקנות אותו ואת הפנימי חיצון קנה פנימי לא קנה לקנות את הפנימי אף חיצון נמי לא קנה החזיק בפנימי לקנותו קנאו לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהן לקנות את החיצון אף פנימי לא קנה (ב) א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ה]הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה מאי טעמא קמא לבני בעלמא הוא דאפיך אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר [ו]המוצא פלטרין בנכסי הגר וסד בהן סיוד אחד או כיור אחד קנאן וכמה אמר רב יוסף [ז]אמה אמר רב חסדא [ח]וכנגד הפתח אמר רב עמרם האי מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו (ג) עינין ממתניתא [ט]המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא מאי היא דתניא (א)[י]כיצד בחזקה נעל לו מנעלו או התיר לו מנעלו או שהוליך כליו אחריו לבית המרחץ והפשיטו והרחיצו (ב)סכו גרדו והלבישו והנעילו והגביהו קנאו אמר ר"ש לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום מאי קאמר הכי קאמר הגביהו לרבו קנאו הגביה רבו לו לא קנאו אמר ר"ש [כ]לא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכל מקום (ג)א"ר ירמיה ביראה אמר רב יהודה האי מאן

דשרא

לקנות אותה ואת חברתה. כשמחזיק באחת נתכוין לקנות בחזקה זו את שתיהן: **אותה קנה.** לבדה אבל חברתה לא קנה דמצר מפסיק כדאמר ר' יוסי בר חנינא לקמן בשמעתי' [נד. ע"ש] המצר והאגם מפסיקין בנכסי הגר. ודוקא נכסי הגר דממילא קני הלכך אין בו כח לקנות אלא אותה שדה שהחזיק בה אבל במכר מודי ר' יוחנן שאם החזיק באח' מהן קנה כולן כדאמרינן בפ' ראשון דב"ק (דף יב.) ולקמן בהמוכר את הבית (דף סו.) אמר שמואל מכר לו י' שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן ותניא בהדיא כוותיה דשמואל בפ"ק דקדושין (דף כז:) ומפרש טעמא דסגיא לארעא חד הוא וכדמפרש התם בברייתא בד"א שקנה כולן שנתן לו לוקח למוכר דמי כולן דכולהו אשתעבוד ליה ללוקח בשביל מעותיו אהני חזקת אחת מהן לקנות כולן אבל לא נתן לו דמי כולן לא קנה אלא כנגד מעותיו והלכך גבי נכסי הגר נמי דליכא מתן מעות לא קני אלא ההיא שדה דאחזיק בה: **אף אותה לא קנה.** דלא נתכוין להחזיק בה ואין חזקה אלא מדעתו דאין אדם קונה שלא מדעתו: **בעי ר' זירא החזיק באחת מהן לקנות אותה והמצר כו'.** מי לימא האי דלר' יוחנן לא קנה חברתה בחזקתה דאידך היינו משום שלא נתכוין להחזיק במצר וכיון שהוא מפסיק לא תועיל חזקה לשדה אחר שאינו מחובר לה אבל הכא דמתכוין לקנות גם את המצר עם חברתה מאי מי אמרי' האי מצר דהאי ארעא שהחזיק בה הוא וקנה גם המצר ודהאי ארעא (ד)של מצר שני גם הוא ויקנה גם אותה: **או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי.** המצר מופלג מן השדה גבוה או נמוך וכל אחד (ד) מקום חשוב בפני עצמו הוא מצר לבד ושדה לבד ולא מבעיא דחברתה לא קנה אלא אפילו המצר לא קנה והאי דא"ר יוחנן חברתה לא קנה הוא הדין דאפילו מצר לא יכול לקנות בחזקת השדה אלא אורחא דמילתא נקט שאין מושכין בני אדם בקניית המצר כי אם בקנין השדה: **והחזיק במצר.** דרפק ביה פורתא: **לקנות שתיהן.** השדות דמכאן ומכאן: **מהו.** דאם תמצי לומר החזיק בשדה לא קנה המצר התם היינו טעמא שאין המצר צריך מן השדה ואין זקוק לו כלל אבל המצר משועבד הוא לשדה לשמרו כמו שהאפסר משמר את הבהמה ואמרינן בקדושין (שם) תדע אילו מכר לו עשר בהמות באפסר אחד מי לא קנה הבהמות בשביל שמחזיק באפסר והאי מצר נמי אפסרא דארעא הוא וכמי שמחזיק בשדות דמי: **או דלמא האי לחודיה קאי.** המצר לגמרי ולא דמי לאפסר של בהמות כדאמרי' נמי בקדושין [שם] מי דמי התם אגודו בידו הכא לא אגודו בידו: **זה לפנים מזה.** והפנימי יש לו דריסת הרגל על החיצון לצאת לרה"ר דרך עליו: **פנימי לא קנה.** דאין פנימי משועבד לחיצון כלל דליהני חזקה שלו: ה"ג **לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן: לקנות את החיצון.** לבדו לכך החזיק בפנימי אף פנימי לא קנה: **קמא לבני בעלמא הוא דאפיך.** הפך לבנים בעלמא וסדרן זה על זה דכל זמן שלא העמיד דלתות מאי קעביד מעיקרא עיילי ברווחא והשתא נמי עיילי לה ברווחא דתחלת בנין אינו עיקר אלא גמרו וכדתנן (לעיל דף מב.) נעל וגדר דהיינו העמדת דלתות אבל בנה כל שהוא לא קתני: **המוצא פלטרין.** בנויין ואין חסר כלום ואין לו מה לחדש בבית שתהיה חזקה: **גדולים** לא גרסינן: **סיוד.** טיח בסיד: **כיור.** ציורין מחוקין על הקיר: **וכמה.** הוי ייפוי להחזיק: **וכנגד הפתח.** דרך כניסת פתח הבית בכותל שכנגדו דשם נראה יותר לנוי אבל במקום אחר טפי מאמה בעי: **הא מילתא.** דלקמן אמר לן רב ששת מדעתו: **ואנהרינהו לעיינין ממתניתא.** והאיר עינינו להביא לנו ראיה לדבריו ממתניתא דלקמן: **הציע מצעות.** ושכב שם על הקרקע בנכסי הגר קנה ואף על גב דלא היינו נעל וגדר ופרץ שלא תיקן שום תיקון בקרקע אלא שנהנה גופו מן הקרקע ששמשתו הקרקע הוי חזקה. ונראה בעיני דמהכא ילפינן דנפקא לן קרקע נקנה בחזקה בקדושין [כו.] מהאי קרא ושבו בעריכם אשר תפשתם [ירמיה מ] במה תפשתם בישיבה ועוד מדכתיב וירשתם אותה וישבתם בה [דברים יא] במה ירשתם בישיבה והיינו בכלל ישיבה כששוכב על הקרקע: **כיצד בחזקה.** אעבד כנעני דתנן בקדושין [כב:] שנקנה בחזקה קאי: **נעל לו.** עבד לרבו שימש העבד לרבו הויא חזקה וכן כולן. אף הציע מצעות ששמשתו הקרקע קנה: (ה)**והנעילו.** היינו נעל לו מנעלו דרישא ואגב שיטפא דהלבישו אמר נמי הנעילו: **גרדו.** כמו ויקח לו חרש להתגרד בו (איוב ב): **והגביהו קנאו.** לקמיה מפרש מי הגביה למי: **אמר ר"ש כו'.** לקמיה מפרש: **מאי קאמר.** הגביהו דקאמר ת"ק מי הגביה למי ומאי קמהדר ליה ר"ש דלפום ריהטא משמע דהיינו ת"ק: **הגביה העבד לרבו.** כגון שהיה צריך להגבהה זו כגון להעלותו למטתו קנאו לעבד בהגבהה זו שהרי שימש לרבו שנסמך עליו והיינו דומיא דהציע בנכסי הגר דכיון שנסמך ונשען בשכיבתו על הקרקע קנאה: **הגביה רבו לו לא קנאו.** דלא שייכא הגבהה כי אם במטלטלי שאין דרך להגביה בני אדם: **לא תהא חזקה.** דהנעיל והלביש והרחיץ והפשיט גדולה מהגבהת רב לעבד וקנה רב לעבד שהרי הגבהה חמורה היא דקונה אפילו ברשות מוכר מה שאין כן במשיכה ומסירה וגם קונה ברשות הרבים ובסימטא:

דשדא

אותה קנה וחברתה לא קנה. והא דאמרי' בפ"ק דקדושין (דף מ.) גבי עשר שדות בעשר מדינות החזיק באחת מהן קנה כולן התם בנותן לו דמי כולן והכא בנכסי הגר או במתנה ואע"ג דאין מחוסרין דמים מכל מקום לא הוי כמכר שנתן לו דמי כולן:

ליבני בעלמא הוא דאפיך. ואע"ג דרפק בה פורתא כשבנה יסוד לא מהני מידי אלא בקרקע העומד לחרישה ולא דמי למוצא פלטרין בנויין וסד בהן סיוד אחד דקני דהתם משביח הוא בנכסי הגר דהיינו פלטרין אבל הכא מה הן נכסי הגר הוא קרקע והיא לא נשתבחה שאין ראוי לדור שם כל זמן שאין דלתות וא"ת והא יש בה גג וראוי ליכנס בה בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וי"ל דמ"מ לא חזיא לדירת קבע כל זמן שאין בה דלתות דאדרבה קילקלה דמעיקרא חזיא לזריעה והשתא לא חזיא לזריעה:

המציע מצעות בנכסי הגר קנה. ודוקא הציע אבל הלך בבית או שכב לא קנה ואפי' אלא מטות מוצעות ושכב עליהם משמע דלא קנה (ו) דהגבהה חשובה כעיין: **הרחיצו** וסכו. בפרק כירה (שבת דף מא.) דאמר רחץ ולא סך מעיקרא ולא גרסינן מעיקרא דהכא משמע דסיכה היא בתר רחיצה דליכא למימר שתי סיכות היו עושין דא"כ אמאי לא חשיב ליה הכא ההיא דקודם רחיצה ומקרא דורחצת וסכת אין ראיה דההיא סיכה איכא למימר במיני בשמים דהיא סיכה ודאי שהיא להתבשם ולריח טוב היא אחר רחיצה שלא יעבירו המים את הבשמים:

אדעתא

עין משפט נר מצוה

רכו א מיי' פ"א מהל' זכייה הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ערה סעיף ח:

רכז ב ג מיי' שם טוש"ע שם ס"ט:

רכח ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' י:

רכט ה מיי' שם פ"ב הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ שם סעי' כא:

רל ו ז ח מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' יג:

רלא ט מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף טו:

רלב י כ מיי' פ"ב מהל' מכירה הל' ג ועיין בהשגות ובכסף משנה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצו סעיף ג:

◆

רבינו גרשום

הגר: לקנות אותה ואת חברתה. דלא החזיק אלא באחת ובעי למיקני מהחזקת האחת שתי השדות דסבר הואיל והמצר עולה לשתיהן כשדה אחת דמי. אעפ"כ לא קני אלא אותה שהחזיק בה: לקנות את חברתה. כלומר דלא נתכוין לקנות אותה שהחזיק אלא חברתה: אף אותה. שהחזיק בה: לא קנה. משום דלא נתכוין לה כל שכן חברתה דלא קנה: לקנות אותו ואת הפנימי. בחזקת החיצון דסבר הואיל ואית ליה דרך החיצון לא צריך להחזיק אלא בחיצון ובההוא חזקה אקנה שתיהן. אפילו הכי לא קני אלא חיצון: החזיק בו לקנות את הפנימי דהחזיק בחיצון ולא נתכוין לקנות החיצון אלא בחזקת חיצון סבר לקנות פנימי. לא תימא דפנימי לא קנה הואיל דלא החזיק בו. אלא אף חיצון דאחזיק לא קנהו הואיל דלא נתכוין לקנותו אלא לפנימי. החזיק בפנימי והרי קמכוין ומכוין לקנות אותו ואת החיצון קנה שתיהן הואיל ויש דרך לפנימי על החיצון. החזיק בפנימי ולא לדעת לקנות את הפנימי אלא לקנות באותה חזקה את החיצון. אף פנימי לא קנה וכל שכן חיצון דמאחר דלא קנה פנימי לא קנה חיצון: לבני בעלמא הוא דאפיך. כאדם שמהפך לבנים ממקום למקום דלא חשוב עיקר בנין כ"ז שלא העמיד הדלתות כדאמר נעל והיינו עיקר: סיוד. בסיד: וכיור. צייר בו ציור אחד בכותל מן הסיד על שמי קורה כמו שעושין בפלטין וכנגד הפתח הוי חשוב דניכר: המציע מצעותיו של נכרי בנכסי הגר אע"ג דלא הוי לא נעל ולא גדר הוי חזקה: ואנהר לעיינין. שהראה לנו ראיה לדבריו מן המשנה דחזקה כל שהוא הויא חזקה: הגביהו העבד לרב קנאו. דהיינו קצת שימוש: ה"ק אגבהיה איהו לרביה קנייה. דהיינו חזקה דקצת שימוש: הגביהו רבו לעבדו. היינו טפי עיקר מחזקה דהגבהה קונה בכ"מ אפי' ברשות של חבירו ואפי' לא שכר המקום: (נוסחא א') ואם שכר מקומו והגביהו והניחו שם קונה.

מסורת הש"ס

(א) קידושין כב., (ב) [נ"ל וסכו], (ג) עירובין כה., (ד) [נ"ל מצר של שני], (ה) [נ"ל אחר ד"ה גרדו], (ו) נ"ל לחזקה.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן מצר לארעא חד. נ"ב ס"א האי מצר דהאי ארעא ודהאי ארעא הוא וקני וכו': (ב) שם פנימי לא קנה וא"ר נחמן: (ג) שם ואנהרינהו לעיינין וכו' והרחיצו וסכו וגרדו וכו': (ד) רשב"ם ד"ה או דילמא וכו' וכל אחד חשוב מקום בפני עצמו:

◆

מוסף רש"י

התיר לו מנעלו. העבד ללוקח (קדושין כב:). גרדו. גרטי"ר בלע"ז (שם). הגביהו. העבד את הלוקח (שם). מאי קאמר. מה ענין הגבהה דעלמא להגבהה דהכא, הגבהה דעלמא לוקח מגביה החפץ והכא אמרינן שהעבד מגביהו משום עבודה שהלוקח משעבד בו לקנותו בחזקה (שם).